

Hauteskundeak Argentinan

Zer egin dute Kirchnertarrek argentinarren alde?

Urriaren 23an Argentinako presidente berria hautatzeko hauteskundeak egingo dira. Cristina Fernández da favorito nagusia, lehenengo itzulian botoen %50a eskuratu ondoren. Kirchnertarrek Argentinaren eraldaketa bultzatu dute peronismoaren itzalean. Baina kontraesanik ez da falta.

ALVARO HILARIO PEREZ DE SAN ROMAN

PASA DEN MARTXOAREN 11N, 70.000 pertsonak leporaino bete zuten Buenos Airesko Huracan futbol zelaia. Hogeita hamazazpi urte lehenago, beste martxoaren 11 batean, Peronismoak hauteskundetan izandako garaipena gogorazazi nahi zuten; hemezortzi urteko debekuaren ostean *Cámpora presidentziara*, *Perón boterera* lemapean egindako haiek, hain zuten. Ekitaldiak, bestaldetik, *Cámpora* doktoarearen udaberri ezkertiarren eta Cristina Fernándezen egungo Gobernuaren arteko lotura nabarmendu nahi izan zuen. Francok babestuta egon zen militarrek sortutako peronismoa ezkertiarizat jotzea, edo ulertzea bera ere, zaila egiten zaigu Euskal Herrian. Edozelan ere, presidentziarako hauteskundeak gertu diren honetan, Cristina Fernández da irabazteko favorito nagusia, peronista direnen eta ez direnen artean. Sostengu handia dauka biztanleriarengan.

Caseros etorbidea, Huracantik metro gutxira, jendez gainezka dago. Ideologia askotako jendeak eta banderak badira ere, liturgia peronista da nagusi: dunbalak eta abestitxoak ozen entzuten dira; auzoetako biztanleak ekarri dituzten mikrobusak kale hertzetan daude lerrotuta; *montonero* gerrilla-

rien ikurrak, Néstor Kirchnerren, Peronen, Evitaren, aita Mujicaren eta Cristina Fernándezen irudiak nonahi daude, denak zuri-urdin kolorez tindatuta. 1970. hamarkadako imajinarioak eta gaurkoak bat egiten dute, antza.

1973ko ekainaren 20an Peron Madriletik bueltatu zenean, peronistek 13 hildako eta 365 zauritu eragin zituzten –armarik gabe guttiak, eta haietako batzuk *montoneroak*–; hori ulertzea ere zaila da. Ulergaitza da, baita ere, estatua saldu zuten Menem eta Duhalde presidenteak eta gehiengoaren konfiantza duen Cristina Fernández, hiruak peronistak izatea. Batzuentzat, Peronek berak jasotako estatu kolpeak eta hamazortzi urteko debekuak ekarritako subjektibotasun okerren emaitza da hau guztia. Bestaldetik, ezin dugu ahaztu hirutan presidente (1946-1952, 1952-55, 1973-77) izan zen Juan Domingo Peronek jakin izan zuela hasieratik langileak erakartzen: berak promul-

Ezkertiarrak jazarri zituen arren, argentinar askoren gogoan langileria babestu zuen pertsonaia handia da Juan Domingo Peron

gatu zuen langileria babesteko legedi osoa, eta gerraosteko egoeraz baliatuz, mundu erdia hornituko zuen industriagintza eraiki zuen. Haren ondorioz jaiotako proletalgo berriak bat egin zuen Peronekin. Gutxi izan ziren ohiko sindikatu ezkertiarrekin geratu zirenak, artean oso ahulduta baitzuden. Juan Domingo Peronen agintaldian langileek estatuaren ondasunen %48 jasotzen zuten. Ezkertiarrek bortizki jazarri zituen arren, argentinar askoren gogoan langileria babestu eta oligarkiari aurre egin zion pertsonaia handia da.

Kirchnertarren ekarria

2003an Néstor Kirchner (1950-2010) presidente izendatu zutenean, Eduardo Duhaldek eta neoliberalismoak aukeratutako ordezkaria baino ez zen askoren aburuz. Hala ere, azken bederatzi urteotan, asko izan dira Argentinako Gobernuan egindakoak: “55 urte ditut eta egungoa da ezagutu dudana gobernurik onena. Jaioberri bakoitzeko diru laguntza, homosexualen arteko ezkontzak, militar genozidak auziperatzea, oligarkiak hedabideen gainean duen monopolioa apurtzeko legea, nire ustez, lorpen handiak dira; aspaldidanik espero genituenak”, dio Marcelo Maddio psikolo-

Cristina Fernández Argentinako presidente berriz izateko favorito nagusia da.

ezkertiarrek defendatzen dutenari ezin zaio eutsi. Amek bat egiten dute Gobernuarekin eta bere aldeko kanpaina egingo dute”.

Alderdi Peronistaren (PJ) presidentzia bereganatu ez ezik, kirchnertarrek jakin izan dute beren proiekturako oso ehun zabala josten: jatorri eta garai ezberdinetako militantek bat datoz Cristina Fernándezekin. “Historikoki, Argentinan, ezkerria antiperonista existitu izan da, Alderdi Komunista, kasu. Baina masa-mugimenduetatik at geratu da beti. Orain, haietako batzuk Gobernura hurbildu dira betikoa ez gertatzeko, jokoza kanpo ez geratzeko”, dio Nestor Apdelgani kooperatibistak. Ildo beretik, azalpen gehiago ematen dizkigu Fernando Krichmar zinegileak: “Peronismoa da Argentina gobernatzeko gai den mugimendu bakarra. Beraienak dira sindikatuak; beraiek dira masekiko benetako lotura duten bakarrak. Gainera, peronismoa dirua garatzen duen politika da; hau da, atxikimenduak eta babeskeria sortzen duen politika da”. Baina, zelan da posible aurrerakoia izan nahi duen Gobernuak Menem presidente ohiaren sostengua jasotzea? Zelan egon daitezke itsasontzi berean orain dela hamar urte eskas Argentinan porroteraino eroan zutenekin? “Peronismoaz hitz egiterakoan badira idatzita ez dauden legeak, mugimendua konprenitzeko ezinbestekoak direnak: ezin dira oinak lorontzitik –hots, alderditik– atera, eta borrokalditik galtzaile irtendakoak ez du ezer esaterik”. Hala ere, Gobernuak duen oposiziorik zorrotzena peronismoa bera da: Eduardo Duhalde presidente ohiak eta barnealdeko jauntxoek gidatzen dute Peronismo

Alderdi Peronistaren presidentzia bereganatu ez ezik, kirchnertarrek beren proiekturako oso ehun zabala josi dute

Federal izenekoak; muturreko eskuma liberala ordezkatzeko dute. Nestor Apdelganiren ustetan, “alde biek elkar behar dute; egon behar du ezkertiarrena egiten duena, baita eskuma islatzen duena ere. Hori bai, eskuma, Duhalde, Gobernuan egotekotan, kalean tiroka egongo ginateteke”.

La Nueva Unión obreroek beraiek porrotetik berreskuratutako inprimategia da. Huracan kantxatik oso gertu dago. Atetik, matea eskuan, Hector *El flaco* peronistek osatutako jende-zutabeei begiratzen die: “Guri dagokigunez, esan behar dugu gauzak ondo egin dituztela. Gurea bezalako egoerak legeztatzeke legea promulgatu ez ezik, enpresak guk geuk kudeatu ditzagun aparteko maileguak eta ikastaroak ere ematen dizkigute. Inportantea izan da oso hedabideen legea. Monopolioa desagertu den heinean, kazetari askori maskara erori zaie. Ezin dute, lehen bezala, gezurretan segitu”.

Silvia Boo Quilmes udalerriko Solano auzoan bizi da. Buenos Aires hiriburutik 30 kilometrora dago Solano eta behin Argentinan osoa asaldatu zuen mugimendu piketeroaren epizentroetako bat da. “Egia da lehen baino hobe gaudela. Kontuan izan behar dugu, hala ere, egungo kontsumoa maileguez eta diru laguntza publikoek bultzatu dutela. Askok da Gobernuak auzoetan sartu duen dirua. Ez dakigu, beraz, egungoak noiz arte iraungo duen. Badirudi kirchnertarren Gobernuari estu lotua dela. Segitzen dugu betiko sistema edukitzen –dio Book–. Eta, ohitura den lez, gizartea militarizatu dute, baita beren kontrakoa den edozein protesta gaiztotu eta kriminalizatu ere”.

Menem presidente zela, Estatu-ko petrolio konpainia (YPF) pribatizatzeko ezinbesteko laguntza eman zuen Santa Cruz probintziako gobernadorea zen Néstor Kirchner. Hamabost urte geroago, jendetza izugarriak eman zion agurra elizkizunetan. Egun, Che Guevara bezala, berea bada gazteak oldartzen dituen argazkia. “Egia bakarra, errealitatea da”, esaten zuen Peronek. ■

goak. “Brianen bizitza dirudi, ea erromatarrek zer egin duten galdezten dutenean: peronista izan ala ez izan, onartu behar dugu Kirchnertarren gobernuak sortutako aldaketak direla haiek guztiak”.

Behin Gobernura helduta, bere aginteari zilegitasuna eta eragin-kortasuna emateko asmoz, Kirchnertarrek ezkertiar asko deitu zituen berarekin lan egitera –peronistak eta ez peronistak–, haietako zenbait 1970eko hamarkadan onduak. Maiatzeko Plazako Amen presidente Hebe de Bonafinik berak esan zuen beren semeetako batek Plaza zeharkatu zuela Presidentearen aulkian jesartzeko. “Egungo Gobernua heldu zenean, duela zortzi urte, proiektu ezberdintzat jo genuen. Pentsatu genuen gure eskuetan hartu behar genuela. Inoiz egon ez den jarrera zabalik dagoela nabari dugu. Giza eskubideetan eta beste arlo askotan ere”, adierazten digu Hebek de Bonafinik. Ez dira gutxi, oraindik ere, jarrera berri honek txundituta laga dituztenak: “Denok dakigu teoria zelakoa den, zertarako borrokatu zuten gure gurasoek”, dio La Platako Hijos taldeko sortzaile eta kazetari Lucía Garciak. “Vasco, hau da dagoena; eta ez dago beste ezer hau baino. Gaur egun, alderdi